

Θ Η Ρ Α

Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους, δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἐπανελήθη ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ ἀρχαίου νεκροταφείου τῆς ΒΑ. Σελλάδας⁶. Ἄλλ' αἱ ἐργασίαι, αἵτινες διεξήχθησαν τῇ βοήθειᾳ τῆς ἀρχαιολόγου δ. Ἐ. Λαζαρίδου, διήρκεσαν μόνον ἐπὶ πενήτημερον, διακοπεῖσαι πρὸς τακτοποίησιν ἐπειγόντων ὑπηρεσιακῶν ζητημάτων.

Εἰς τὸν νότιον τομέα ἀνεζητήθη καὶ ἐκαθαρίσθη εἰς μῆκος 11 μέτρων ἢ συνέχεια τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ πρὸς τὴν πόλιν. Ἡ ὁδὸς φθάνουσα εἰς μεγάλους βράχους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν λαξεύματα τάφων, διαγράφει στροφὴν καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ θαλαμωτοῦ τάφου, ὅστις εἶχεν ἀποκαλυφθῆ πρὸς διετίας. Κατὰ τὴν στροφὴν τὸ λιθόστρωτον δὲν σφάζεται, καὶ ἔνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπιπέδων φαίνεται ὅτι ἐσχηματίζοντο βαθμίδες. Ἡ ἐσωτερικὴ πλευρὰ τῆς ὁδοῦ καταλαμβάνεται, πάλιν, ὑπὸ σειρᾶς ταφικῶν κατασκευῶν. Κάτωθι τῶν βράχων σχηματίζεται μικρὰ κοιλότης, μῆκους 1.12 καὶ πλάτους εἰς τὰ ἄκρα 0,24 καὶ 0,36 μ., τῆς ὁποίας ἡ μία στενὴ πλευρὰ κλείεται διὰ μικρῶν λίθων. Ἡ κοιλότης ἦτο πλήρης μελανῶν χωμάτων πυρᾶς, τὰ ὅποια περιεῖχον ἄφθονα ὄστρακα ἀγγείων. Συνεκολλήθη μελαμβωφῆς φιάλη φέρουσα πολύχρωμον διακόσμησιν ἐκ φωτικῶν σχημάτων⁷. Εὐρέθησαν ἐπίσης διάφορα πήλινα εἰδῶλια πτηνῶν, πηλίνη κεφαλὴ κριοῦ καὶ μικρὸς δελφὶν ἐξ ἀσβεστολίθου.

Ὑψηλότερον ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ θαλαμωτοῦ τάφου ἀπεκαλύφθη ταφικὴ κατασκευή, ἣτις ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο παράλληλα τοιχάρια ἐξ ἀκανονίστων λίθων βαίνοντα εἰς ἀπόστασιν 0,80 μ. ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἔχοντα μῆκος τὸ πρῶτον 1.80, τὸ δὲ δεύτερον 1.10 μ. Μεταξὺ τῶν δύο τοιχαρίων ἴστατο κατὰ χώραν στρογγύλη στήλη καταλήγουσα ἄνω εἰς κωνικὴν διαμόρφωσιν καὶ φέρουσα καθέτως τὴν ἐπιγραφὴν ΕΧΕΒΩΛΟ (Πί ν. 479 α). Ὑψος ἔχει 0,49 μ. καὶ ἐνθυμίζει τὰ γνωστὰ εἰς σχῆμα φαλλοῦ ἐπιτύμβια τῆς Σμύρνης καὶ ἄλλων περιοχῶν τῆς Μ. Ἀσίας⁸. Ὁ τάφος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκεν ἡ ἐπιτύμβιος στήλη, δὲν ἤρηνήθη.

Κατὰ τὸν συμπληρωματικὸν καθαρισμὸν τοῦ χώρου πρὸ τοῦ λαξευτοῦ τάφου ἀπεκαλύφθη μία ταφὴ καύσεως ἐντὸς μεγάλου ἀμφορέως, στερεωμένου εἰς ἀβαθὲς κοίλωμα ἐκ μικρῶν λίθων, πέριξ τοῦ ὁποίου εἶχον ἀποτεθῆ τρία μικρότερα

ἀγγεῖα (Πί ν. 479 β). Ὅλα τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἦσαν ἄνευ κοσμήσεως ἢ γανώματος. Ἡ καθῆσις τοῦ νεκροῦ εἶχε λάβει χώραν ἐπὶ τόπου, καθὼς ἐδείκνυον τὰ ἐρυθρὰ ἐκ τῆς πυρακτώσεως χρώματα. Ἀξιολογώτερα ἀγγεῖα ἔδωσαν δύο ταφαὶ τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς. Κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ βορείου τομέως τῆς ἀνασκαφῆς, εἰς τὰ πρηνῆ, τὰ ὅποια ἐσχηματίσθησαν κατὰ τὴν διάνοξιν τῆς νέας ἀμαξιτῆς ὁδοῦ, ἤλθον εἰς φῶς δύο ἀλλεπάλληλοι ταφαί, τῶν ὁποίων τὰ τεφροδόχα ἀγγεῖα εἶχον τοποθετηθῆ ἐντὸς ἐπιμήκων λάκκων. Ἐντὸς τοῦ πρώτου ἴστατο ἐγγωρίου κατασκευῆς ἀμφορέως φέρον λιτὴν γραμμικὴν διακόσμησιν, ὃ δὲ δεύτερος περιεῖχεν ὡς τεφροδόχον ἀγγεῖον ὠραίαν πελικὴν ρυθμοῦ Κέρτης φέρουσαν παράστασιν Ἀμαζόνων. Τὸ στόμιον ἐκλείετο δι' ἄωτου μελαμβωφῆς κύλικος (Πί ν. 479 γ).

Τέλος, διελύθη τὸ ταφικὸν κρηπίδωμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἴστατο ὁ κυβόλιθος μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ΒΑΣΙΛΟΚΛΕΙΑ. Εἰς βάθος 0,70 μ. ἀνεφάνη στρώμα τεφροῦ ἐκ πυρᾶς χρώματος καὶ περισυνελέγησαν τεμάχια ἐρυθροκόρφου κύλικος τοῦ αὐτοῦ ρυθμοῦ. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἰκονίζεται μορφὴ ὀρθίας γυναικός, ἣτις κρατεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς κάτοπτρον καὶ παρ' αὐτὴν ὑπάρχει κάλαθος, τὸ δὲ ἐξωτερικὸν εἶναι ἀπλῶς μελαμβωφές. Διὰ τὰ μὴ καταστραφῆ ἢ συνολικὴ μορφή τῶν ταφικῶν κατασκευῶν τοῦ νεκροταφείου, τὸ κρηπίδωμα μετὰ τὴν ἔρευναν ἀνασυνεκροτήθη.

Ν. Σ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

*

ΚΕΡΟΣ

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1963, χορηγούσης τῆς ἀρχαιοφίλου κ. Αἰκ. Γουλανδρῆ, ἐγένετο ἀνασκαφικὴ ἔρευνα κατὰ τὴν ΝΑ. ἄκρον τῆς νήσου Κέρου, ὅπου κατὰ καιροῦ ἐσημειώθη ἀρχαιοκαπηλικὴ δραστηριότης, τὴν ὁποίαν ὑπεβοήθει καὶ τὸ ἔρημον τῆς περιοχῆς. Ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης συνάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν πρέπει νὰ ἐξετείνετο μέγα πρωτοκυκλαδικὸν νεκροταφεῖον, τὸ ὁποῖον εἰς ἄγνωστον χρόνον κατεστράφη συνεπείᾳ γεωλογικῶν μεταβολῶν, ὡς κατολισθήσεων κ.τ.δ. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ἡ ἀφθονία θραυσμάτων μαρμαρίνων κυκλαδικῶν εἰδωλίων (Πί ν. 480 α) καὶ ἀγγείων, καθὼς καὶ ὄστράκων γραπτῶν συνήθως ἀγγείων. Τῶν μαρμαρίνων ἀγγείων τὰ θραύσματα ἐνίοτε φέρουν ἐγχάρακτον διακόσμησιν. Πάντα ταῦτα ἀνευρίσκονται εἰς τε τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὴν ἐπίχλωσιν, ἀνεξαρτήτως

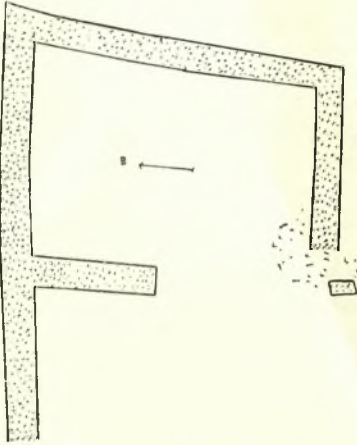
6. ΑΔ 17 (1961/2): Χρονικά, 268 κ.ε.

7. Πρβλ. Ε. Buschor ΑΜ 1929, 146.

8. F. Milfner ÖJh 1932, Beiblatt 156.

βάθους, μεταξύ λίθων μικρών και ογκολίθων ως και εντός ρωγμών των βράχων. Είς ελαχίστας περιπτώσεις παρατηρήθησαν και ίχνη οστῶν ἐν διαλύσει.

Τὴν ἀνωτέρω ὑπόθεσιν ἐνισχύει καὶ ἡ σημερινὴ ὄψις, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἐκεῖ τὸ τοπίον. Τεράστιοι βράχοι ἐκ μαλακοῦ σχετικῶς πετρώματος ἀποκοπέντες ἀπὸ τοῦ κυρίου ὄγκου τοῦ βουνοῦ ἔχουν κατακρημνισθῆ εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἐδρί-

Σχέδ. 1. Κάτωψις οἰκίας πρωτοκυκλαδικῶν χρόνων ἐν Κέρφ

σκονται πλησίον τοῦ ὄγκου, ἀφ' οὗ ἀεσπίασθησαν καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου χωρίζονται διὰ μικρᾶς ἢ μεγάλης διασφάγος.

Περὶ τὰ 250 μέτρα νοτιώτερον τῆς θέσεως ταύτης, εἰς τὸ πλησιέστερον πρὸς τὴν παρακειμένην νησίδα Δασκαλειὸ σημεῖον, ἀπεκαλύφθη κτήριο πρωτοκυκλαδικῶν χρόνων, ἔχον προσανατολισμὸν ἀπὸ Α. πρὸς Δ. (Πί ν. 480 β). Τὸ συνολικὸν σφζόμενον μῆκος του φθάνει τὰ 6.50 μ. περίπου, ἐνῶ τὸ μέγιστον πλάτος του εἶναι περίπου 5 μέτρα. Ἀποτελεῖται ἐκ δύο δωματίων (Σχ ἐ δ. 1), ἐκ τῶν ὁποίων τοῦ δυτικοῦ τὸ μέγιστον τμήμα εἶναι κατεστραμμένον ὑπὸ τῶν κυμάτων, διότι μόλις περὶ τὰ 10 μέτρα ἀπέχει ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Καλύτερον σφζεται τὸ πρὸς ἀνατολὰς δωμάτιον· ἀλλὰ καὶ τοῦτου μόνον ὁ βόρειος τοῖχος καὶ ἡ βορειοανατολικὴ γωνία σφζονται μέχρις ὕψους 0,90 μ. ἀπὸ τοῦ δαπέδου, ἐνῶ τὰ λοιπὰ τμήματα τῶν τοίχων του δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 0,15 μ. ὕψους.

Εἰς μεγαλύτερον ὕψος (περὶ τὰ 0,50 μ.) σφζεται καὶ ὁ μεταξὺ τῶν δωματίων μεσότοιχος (Πί ν. 480 β). Τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν τοῦ πρὸς ἀνατολὰς δωματίου καταλαμβάνει κτιστὸν πεζούλιον, μήκους 1 περίπου μέτρου, πλάτους 0,45 - 0,85 μ. καὶ ὕψους ἀπὸ τοῦ δαπέδου 0,20 - 0,25 μ. (Πί ν. 480 β). Ἐπὶ τοῦ πεζουλίου εὐρέθησαν ἴχνη τέφρας καὶ μικρὰ τεμάχια ἀνθρώπων. Ὅμοίως ἀνθρακες παρατηρήθησαν καὶ καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἔκτασιν τοῦ δαπέδου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐστρωμένον δι' ἰσχυρῶς πεπατημένου πηλοῦ¹ φέροντος ἐντονα ἴχνη πυρᾶς. Ἡ ἐπικεινωμένη ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ δωματίου, ὅπου θὰ εἶδεν ἡ εἴσοδος, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ἐγένετο διὰ θύρας εὐρισκομένης ὀλίγον νοτιώτερον τοῦ μέσου τοῦ διαχωριστικοῦ τοίχου (Σχ ἐ δ. 1· Πί ν. 480 β).

Ὁ τρόπος κατασκευῆς τῶν τοίχων, ἐκ πλακωτῶν κυρίως φυσικῶν λίθων καὶ πηλοῦ, ἀνάγει τὸ κτήριο εἰς προχωρημένην φάσιν τῆς πρωτοκυκλαδικῆς περιόδου², εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀνῆκε καὶ τὸ νεκροταφεῖον, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς καλῆς σχετικῆς ποιότητος τοῦ πηλοῦ τῶν οστράκων καὶ τῆς γραπτῆς διακοσμῆσεως πολλῶν ἐξ αὐτῶν.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀνήκουν προφανῶς καὶ τὰ ἐρείπια, τὰ ὁποῖα καλύπτουν ὀλόκληρον τὴν βορείαν κλιτὺν τῆς νησίδος Δασκαλειὸ (ἢ νοτία κατέρχεται ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ εἶναι δυσπρόσιτος). Φαίνεται δὲ ὅτι ἐνταῦθα ἐξετείνετο ὁ συνοικισμὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆκε τὸ κατεστραμμένον ἐπὶ τῆς Κέρου νεκροταφεῖον. Ἡ θέσις τῆς νησίδος, μόλις περὶ τὰ 50 μ. ἀπεχούσης ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, ὅπου ἀπεκαλύφθη ἡ ἀνωτέρω περιγραφεῖσα οἰκία ἐπὶ τῆς Κέρου (Πί ν. 481 α), εἶναι σημαντικὴ παρέχουσα ἀσφαλῆς ἀγκυροβόλιον ὑπὸ οἰασδήποτε καιρικᾶς συνθήκας. Πιθανῶς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ νησις νὰ ἀπετέλει τὸ ἄκρον μικρᾶς χερσονήσου, δεδομένου ὅτι τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Κέρου, δὲν ὑπερβαίνει τὰ 5 - 6 μέτρα. Μόνον ἐκ τῆς θέσεως τῆς νησίδος δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ τὸ γεγονός, ὅτι καθ' ὅλην τὴν πρὸς βορρᾶν βλέπουσαν ὁμαλὴν σχετικῶς ἔκτασιν τῆς (Πί ν. 481 β) καλύπτεται ὑπὸ κτισμάτων. Εἰς τινὰ μάλιστα σημεῖα διακρίνονται καὶ λείψανα ὀχυρώσεως.

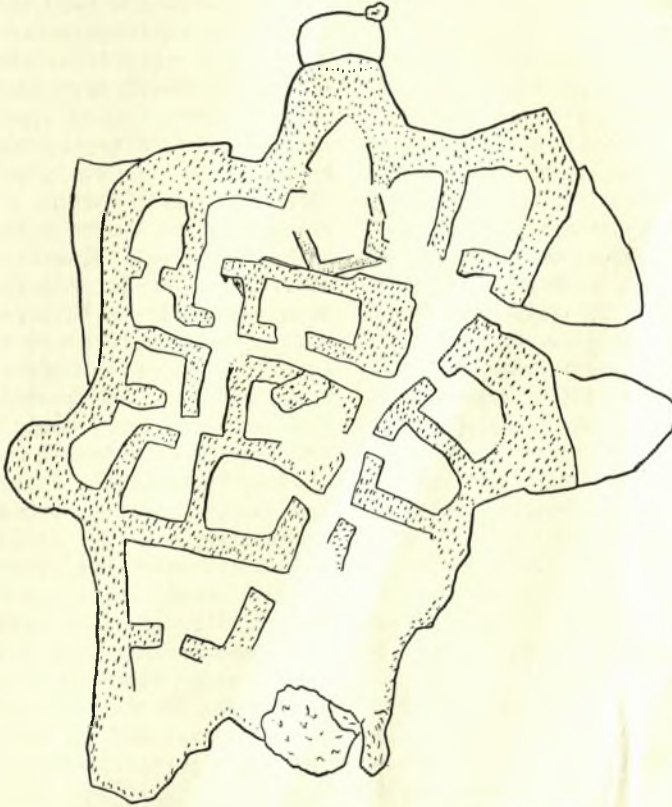
Δοκιμαστικὴ ἔρευνα ἐπὶ τοῦ Δασκαλειοῦ ἀπεκάλυψε τὰ θεμέλια μικρᾶς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἐδρικομένης εἰς τὴν κορυφὴν τῆς νησίδος (Πί ν. 481 γ). Προφανῶς τὰ ἐρείπια τοῦ ἐκκλησιδίου τοῦτου ὠδήγησαν τὸν L. Ross νὰ τοποθε-

1. Πρβλ. Τσοῦντα, Κυκλαδικά, ΑΕ 1898, 178.

2. Πρβλ. Τσοῦντα, Κυκλαδικά, ΑΕ 1898, 189.

τήση εις τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ὀλόκληρον τὸν συνοικισμόν³. Νοτιοανατολικῶς τοῦ ἐκκλησιδίου ἀπεκαλύφθησαν ἐν μέρει τοῖχοι ἀνήκοντες εἰς προϊστορικά κτήρια, βορείως δὲ αὐτοῦ μικρὸν δωμάτιον ἔχον ὡς δυτικὸν τοῖχον αὐτὸν τοῦτον τὸν βράχον καταλλήλως λαξευθέντα. Οἱ ἐπὶ τοῦ

κισμῶν καὶ νεκροταφείων, ἤρχισε δὲ ἡ ἀνασκαφὴ ἐπὶ χθθαμαλοῦ λοφίσκου καλουμένου «Κορφάρι τῶν Ἀμυδαλιῶν» καὶ ἐδρισκομένου περὶ τὰ 300 μ. ΒΔ. τοῦ ὀρμίσκου τοῦ Πανόρμου κατὰ τὸ ΝΑ. ἄκρον τῆς νήσου. Εἰς τὴν ἀνασκαφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε μέρος καὶ ἡ πτυχιούχος τῆς Ἀρ-

Σχέδ. 2. Ἡ πρωτοκυκλαδικὴ ἀκρόπολις εἰς τὸ «Κορφάρι τῶν Ἀμυδαλιῶν» παρὰ τὸν Πάνορμον Νάξου

βράχου τούτου στηριζόμενοι δύο τοῖχοι διατηροῦνται μέχρις ὕψους 1.25 μ. καὶ εἶναι τῆς αὐτῆς κατασκευῆς ὡς καὶ οἱ τῆς ἐπὶ τῆς Κέρου ἀποκαλυφθείσης οἰκίας (Πί ν. 482 α).

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐρεύνης συνελέγησαν ἀφθονα ὄστρακα μεγάλων ἀγγείων καθημερινῆς χρήσεως, ὀλίγα θραύσματα μαρμαρινῶν ἀγγείων, λίθινα ἐργαλεῖα, θαλάσσια ὄστρακα, ὄψιανοὶ κ.ά.

ΝΑΞΟΣ

Κατὰ τὸ 1963 συνεχίσθησαν αἱ ἐρευναι κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Νάξου, ὅπου ἐξηκριβώθη ἱκανὸς ἀριθμὸς πρωτοκυκλαδικῶν συνοι-

3. L. Ross, Inselreisen, II, 32.

χαιολογίας δ. Ἀλίκη Σαμαρά, ὠδήγησεν ἡ παρουσία ὄστράκων καὶ τὰ κατὰ τόπους μόλις ὀρατὰ τμήματα τοίχων (Πί ν. 482 β).

Ἡ ἐρευνα ἀπεκάλυψε ὅτι, τὸ ὕψηλότερον σημεῖον τοῦ λοφίσκου, τοῦ ὁποίου μέγα τμήμα κατελάμβανε λιθόστρωτος ἄλλως συγχρόνου κατασκευῆς (Πί ν. 482 β), περιβάλλεται ὑπὸ τείχους, τοῦ ὁποίου τὸ πάχος κυμαίνεται μεταξύ ἐνός καὶ δύο μέτρων. Τοιοῦτοτρόπος περικλείεται χώρος ἔχων μέγιστον μῆκος 24 καὶ μέγιστον πλάτος 20.50 περίπου μέτρα. Ἡ γραμμὴ τοῦ τείχους εἶναι τοιαύτη, ὥστε μετὰς εἰσοχᾶς καὶ ἐξοχᾶς, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦνται, νὰ σχηματίζονται πυργοειδῆ κατασκευάσματα, ἐνθουμίζοντα τοὺς πύρ-

γους τῆς ἀκροπόλεως τῆς Χαλανδριανῆς ἐν Σύρω⁴ (Σχ ἐ δ. 2* Πί ν. 483 α). Δύο τοιαῦτα πυργοειδῆ κατασκευάσματα προστατεύουν καὶ τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸν περιτειχισμένον χῶρον, ἥτις εὑρίσκεται κατὰ τὸ ΒΑ. ἄκρον του. Εἶναι δὲ ἡ εἰσοδος στενὸν ἀνοιγμα πλάτους μόλις 0,80 μ. προσιτὸν διὰ στενοῦ ἐπίσης διαδρόμου, μεταξύ τῶν δύο πύργων, καὶ λιθίνης κλίμακος (Πί ν. 483 β). Ὁλόκληρος ὁ περιτειχισμένος χῶρος διαιρεῖται διὰ τοιχαρίων εἰς εἰκοσάδα περίπου μικρῶν δωματίων, τῶν ὁποίων αἱ διαστάσεις κυμαίνονται μεταξύ 1.20 × 1.40 μ. καὶ 2.50 × 3.50 μ. περίπου καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι προσιτὰ διὰ στενῶν διαδρόμων πλάτους 0,50—0,60 μ. Οἱ τοῖχοι τῶν δωματίων σφύζονται μέχρις ὕψους 0,70 μ. περίπου καὶ εἶναι ἐκτισμένοι ἐκ μικρῶν ἀργῶν πλακωτῶν λίθων καὶ πηλοῦ (Πί ν. 484 α). Ἡ εὐτελής αὐτὴ κατασκευὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν οὐχὶ ἀρίστην διατήρησιν τῶν τοίχων. Τοῦναντίον πολὺ καλῆς κατασκευῆς ἐκ μεγάλων εἰργασμένων λίθων συγκείμενον εἶναι τὸ τεῖχος (Πί ν. 483 α, 484 β). Ἄλλη διαφορὰ εἰς τὴν κατασκευὴν, ὕφισταμένη μεταξύ τοῦ τεύχους καὶ τῶν τοίχων τῶν ἐντὸς αὐτοῦ δωματίων εἶναι, ὅτι τοῦτο μὲν πατεῖ στερρῶς ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ βράχου, ἐκεῖνοι δὲ θεμελιούνται ἐπὶ στρώματος λατύπης ἰκανοῦ πάχους. Φαίνεται, ὅτι πρὸς ἰσοπέδωσιν τοῦ περιτειχισθέντος χώρου ἐκρησιμοποιήθησαν αἱ λατύπαι ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν ὀγκολίθων τοῦ τεύχους. Ἐπὶ τοῦ στρώματος δὲ αὐτοῦ ἐκ λατυπῶν ἐπάτησαν οἱ τοῖχοι τῶν δωματίων.

Ἐντὸς τῶν δωματίων, τῶν ὁποίων ἡ ἐπίχωσις ἐκυμαίνεται μεταξύ τῶν 0,20 καὶ 0,70 μ., εὑρέθησαν χονδρὰ ὄστρακα ἀγγείων καὶ σκευῶν καθημερινῆς χρήσεως. Εὑρέθησαν ὡσαύτως ἐν

ἀφθονίᾳ στρογγύλαι πλάκες διαφόρων διαμέτρων χρησιμεύουσαι προφανῶς ὡς καλύμματα ἀγγείων.

Ἄξιον προσοχῆς τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι οὐδενὸς δωματίου τὰ ὄστρακα εἶναι ἱκανὰ διὰ νὰ συγκροτηθῇ ὀλόκληρον ἀγγεῖον. Τοῦναντίον ὀλόκληρα ἀγγεῖα εὑρέθησαν εἰς τὸ τμήμα τοῦ διαδρόμου, τὸ ἀμέσως ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου, ὅπου διετηρήθησαν καὶ ἐντονώτατα ἴχνη πυρᾶς (Πί ν. 485 α). Ἴχνη πυρᾶς, ἐντονα ἐπίσης, παρατηρήθησαν καὶ ἀμέσως ἐξωθὴ τῆς εἰσόδου, ὅπου εὑρέθησαν ἐν ἀφθονίᾳ ὄστρακα μεγάλων ἀγγείων ὀλοκλήρων. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν εὑρέθησαν ἐπίσης ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ μικροὶ θαλάσσιοι χάλικες (Πί ν. 483 β, 484 β) καὶ μία χαλκῆ λόγχη. Τὸ γεγονός αὐτὸ καὶ ἡ παντελής ἀπουσία τοιούτων χαλίκων ἐσωτερικῶς τῆς εἰσόδου (οὐδὲ εἰς εὐρέθη) ὀδηγοῦν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι οἱ μὲν χάλικες θὰ ἐκρησιμοποιήθησαν ὡς βλήματα σφενδονῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ θὰ ἀπετέλουν τὰ ὄπλα μακροῦ βληνεκοῦς τῆς ἐποχῆς, ἡ δὲ ἀκρόπολις ὑπέστη ἐπιθεσιν, καθ' ἣν ἐν ἀφθονίᾳ ἐκρησιμοποιήθησαν τὰ βλήματα αὐτά. Καὶ ἡ ὑπαρξίς τῶν ἀγγείων εἰς τοὺς στενοτάτους διαδρόμους δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς ἐγκαταλειφθεῖσα προσπάθεια πρὸς διάσωσιν τῶν, πλήρων ἴσως, μετὰ τὴν παραβίαν τῆς εἰσόδου.

Κατὰ τὴν διάνοξιν θεμελίων διὰ τὴν ἀνέγερσιν οἰκοδομῆς εἰς τὸ παρὰ τὸν λιμένα ἐντὸς τῆς πόλεως τῆς Νάξου οἰκόπεδον Διασειτή περισυνελέγησαν διάφορα ὄστρακα, τὰ ὁποῖα ὁ ἀκάματος φύλαξ ἀρχαιοτήτων κ. Ν. Γαβαλᾶς ἐφύλαξεν εἰς τὸ Μουσεῖον. Ἐκ τῶν ὄστράκων τούτων καὶ ἄλλων διαλεγέντων, μετὰ τὴν ἀφίξιν ἡμῶν εἰς τὴν νῆσον, κατὰ τὴν ἀποκομιδὴν τῶν ἐλαχίστων ἤδη ἐναπομένοντων κατὰ χώραν χωμάτων, συνεκροτήθη τὸ ἐν τῷ Πί ν. 485 β μυκηναϊκὸν ἀγγεῖον (ρυτὸν προφανῶς) εἰς σχῆμα κεφαλῆς κριοῦ.

4. Τσοῦντα, Κυκλαδικά, ΑΕ 1899, 116 (εἰκ. 32).

Κέρος: α. Κυκλαδικά μαρμάρινα ειδώλια, β. Πρωτοκυκλαδική οίκια

ΧΡ. ΝΤΟΥΜΑΣ

Κέρος: α. Τὸ μεταξύ Κέρου καὶ Δασκαλειοῦ στενόν. Διὰ τοῦ σταυροῦ σημειοῦται ἡ θέσις τῆς πρωτο-κυκλαδικῆς οἰκίας, β. Ἡ νησίς τοῦ Δασκαλειοῦ. Βορεῖα κλιτύς, γ. Θεμέλια χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ Δασκαλειοῦ

α. Κέρος. Πρωτοκυκλαδικόν κτήριο ἐπὶ τοῦ Δασκαλειοῦ, β. Νάξος. Τὸ «Κορφάρι τῶν Ἀμυγδαλιῶν»
πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς

ΧΡ. ΝΤΟΥΜΑΣ

Νάξος. «Κορφάρι τῶν Ἀμυγδαλιῶν»: α. Ἡ ἀκρόπολις, β. Ἡ εἴσοδος τῆς ἀκροπόλεως

Νάξος. «Κορφάρι των Ἀμυγδαλιῶν»: α. Δωμάτια ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως, β. Τμῆμα τοῦ τείχους καὶ βλήματα σφενδονῶν

ΧΡ. ΝΤΟΥΜΑΣ

Νάξος: α. «Κορφάρι των Ἀμυγαλιῶν». Διάδρομος ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως μὲ ἔντονα ἴχνη πυρκαϊῆς, β. Μυκηναϊκὸν ρυτὸν

ΧΡ. ΝΤΟΥΜΑΣ